

XACOBÉ DOS CAMIÑOS

Por: Pablo Pérez Fernández

SANTOS DE CORPO PRESENTE

Tense dito por aí que *"Galicia - o país onde a terra acaba e o mar comeza - é un país que sempre sorprende gratamente"*. Abofé que, por moito que se pescude nas súas entrañas máis íntimas, sempre haberá que deixar un lugar, un espazo, un oco para o asombro e o abraio...

Tamén se ten dito iso de que *"os malos van ó inferno; os bos, ó ceo; e os santos... a Galicia"*. Sexa o que sexa, o certo é que en Galicia hainos a mancheas e pódense contar por milleiros, espaxados por toda a xeografía galega. Todos eles repousan, dun xeito ou doutro, nesta bendita terra, na que o sol se agocha cada día. A uns atopámoslos en cativas e humildes ermidas nos montes e nos outeiros. A outros, en igrexas rurais ou das vilas. A outros, en tranquilos e sosegados mosteiros. E a outros, en fastosas e suntuosas catedrais.

Pero, entre todos eles, hai un que aquí na nosa Galicia brilla cunha luz especial, singular e sobranceira. O seu recendente resplandor inunda e asolaga o mundo enteiro. E pódese dicir que nel conflúen tódolos camiños da terra e do ceo. Estou a falar do noso Patrón, "O Señor Santiago", Xacobe para os amigos.

O FILLO DO TRONO

Aconteceu no século primeiro, alá polo ano trinta e poucos. Xesús de Nazaret andaba a predicar polas ribeiras do lago de Galilea. Un día de primavera, polo amencer, atopouse con Xacobe e con Xoán. Eran irmáns, fillos de Zebedeo, un pescador acomodado. Alcumounos fillos do trono e convidounos a que o seguisen. "Eles, deixando as barcas e ó seu pai cos xornaleiros, marcharon con Xesús". Deste xeito tan sinxelo e tan natural entraron a formar parte do grupo dos DOCE apóstolos, amigos escollidos por Xesús.

Estes dous irmáns, xuntamente con Simón, alcumado despois Pedro, formaron o "trío dos predilectos de Xesús", que serían testemuñas da súa transfiguración no cumio dun monte de Galilea e da súa agonía no horto das Oliveiras en Xetsemaní, preto de Xerusalén...

Conta a tradición que, cando os apóstolos de Xesús se espaxaron polo mundo adiante, Xacobe saíu seguindo a rota do sol, camiño das terras do Extremo Occidente. Hai testemuñas que salientan a posibilidade de que fora o primeiro en espallar por España as ensinanzas do evanxeo de Xesús de Nazaret. Mesmo aseguran que entrou na Península Ibérica pola beiramar catalana e que chegou ata Valencia.

Foi nas terras valencianas onde fixo os primeiros discípulos e onde nomeou bispo a Uxío. Logo de predicar en Peníscola, foi a Zaragoza. Alí, á beira do río Ebro,

cando se atopaba canso, triste, desazado e abatido, recibiu a sorprendente e inesperada visita da Nai de Xesús, a Virxe María.

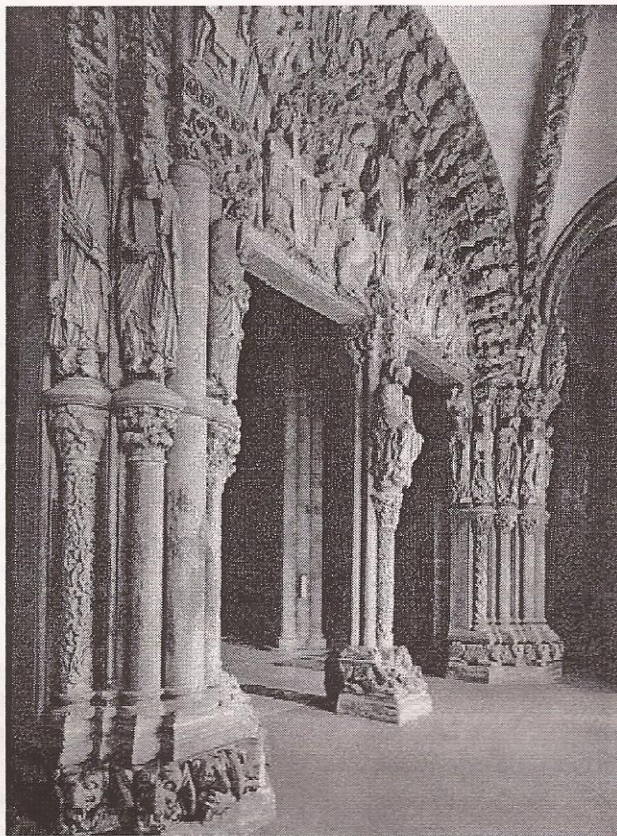
Dinos a tradición que, animado, alentado e afoutado por tan pracenteira e gratificante visita, Xacobe proseguíu as súas tarefas apostólicas por terras ibéricas ata chegar a Galicia. Diferentes tradicións seguen os pasos da súa predicación por Padrón, Muxía e Fisterra. Preto deste lugar, mesmo hai un penedo con tres cadeiras e fálase de que nelas se sentaban, ó solpor, Pedro e Xoán que viñan a parolar con Xacobe.

Segundo parece, Xacobe abandonou España alá polo 42 e volveu a Xerusalén. Ía acompañado por unha parella de discípulos galegos que, na data do seu bautismo, adoptaron uns nomes profundamente expresivos e manifestos, chamándose Teodoro (agasallo de Deus) e Atanasio (o inmortal).

Alí en Xerusalén, uns meses despois, cando remataba o ano 42 ou cando estaba a comezar o 43, Xacobe foi decapitado. Descabezárono coa espada por orde de Herodes Agripa que desta maneira tentaba compracer ós xudeus de Xerusalén. De contado, o seu corpo foi guindado fóra da cidade para que servira como alimento para os cans e para as outras feras.

UNHA VIAXE ALUCINANTE

Segundo contan as "Crónicas", aqueles dous discípulos galegos - Teodoro e Atanasio - saíron

caladiñamente da cidade durante a noite. Recolleron o corpo de Xacobe e trasladárono agochado ata o peirao de Xoppe. Dende alí, a bordo dunha embarcación, emprenderon de novo a viaxe cara Occidente. A orixe, o móbil, a razón e o motivo desta viaxe hai que basealos nun feito preciso, nunha crenza xeral, nun convencemento indubidable. Afirmárono San Xerome: "Cada apóstolo, ó morrer, debería ser soterrado nalgunha das terras nas que tivera predicado o Evanxeo de Xesús".

Destemidos, atravesaron as "Columnas de Hércules" (construídas por ese popular heroe da mitoloxía clásica, estaban unidas por unha cadea impedindo en Xibraltar a saída do Mediterráneo para que ninguén caera na catarata da fin do mundo). E, despois de sete longos e traballosos días de navegación polo "mar tenebroso", arribaron ó porto da Iria Flavia, na desembocadura do río Ulla. Estaban outra vez en terras galegas.

Cando chegou a noite, internáronse terra adentro unha ducia de millas á procura dun lugar axeitado para o enterramento. A dona daquelas contornas resultou que era a raíña Lupa. Accederon a ela e pedíronlle unha pequena parcela para depositar alí o corpo do seu mestre. A raíña, pola súa banda, remitiunos ó rei Duio, que era inimigo do cristianismo, e ordenou que os metesen na cadea.

Saíron do cárcere por un milagre e tamén milagrosamente puideron escapar da persecución á que se viron sometidos por parte das tropas do rei. Entón volveron de novo á presenza da raíña Lupa. A raíña, asustada ó coñecer todo o que lles tiña acontecido, quixo desfacerse deles, encamiñounos para o monte Illicino (hoxe Pico Sacro) coa esperanza de que os touros salvaxes que poboaban o monte, acabasen con eles dunha vez. Pero

non foi así. Os animais, na presenza daquela boa xente, esqueceron a súa natural ferocidade e deixáronse xunguir mansamente.

Deste xeito e, despois de facer desaparecer aínda ó temido dragón que tiña atemorizados a tódolos habitantes da bisbarra, presentáronse por terceira vez no pazo da raíña Lupa. A súa presenza provocou nela un abraio tan forte e intenso que mesmo a impulsou a mudar de actitude. Adoptou a decisión de facerse cristiá, ofrecendo, ademais, os seus propios xardíns para a sepultura do corpo do apóstolo... Os insondables e indescifrables avatares da historia farían que alí permanecese esquecido e agochado durante séculos.

OMISTERIO DO MONTE LIBREDON

Aconteceu no ano 813. Reinaba Afonso II, alcumado "O Casto", e Carlomagno era emperador de Occidente. Un ermitán, chamado Paio, di ter unhas visións de anxos e, por outra banda, uns pastores falan dunha estraña e misteriosa luminosidade nos matos do monte Libredon (castro do camiño). Dende un sitio concreto do monte, dende un lugar preciso das súas abas, unha estrela parece irradiar fortes resplandores, escintilantes e refulxentes.

Comunícanlle os feitos a Teodemiro, bispo de Iria Flavia. Abraiado, preséntase no lugar e observa directamente os prodixios que alí acontecen. Fai tres días de xaxún e oración e revélaselles, milagrosamente, que alí estaba oculto o sepulcro de Xacobe. Rozan a maleza e atopan a arca de pedra que contiña os restos mortais do apóstolo.

De contado, fanlle chegar ó rei a nova do milagroso achado. O monarca acode en persoa, acompañado dos seus nobres e

fidalgos. Confirmada a veracidade dos feitos, ordena que se erga alí unha capela que, sucesivamente engrandecida, acabará converténdose na catedral compostelá. De seguido, instálase tamén alí unha pequena comunidade de monxes agostiños, presidida polo abade Ildefredo e será ese o cerne que dará orixe á cidade de Compostela. Non en van Compostela é, segundo a hipótese máis popular, o "campo da estrela".

Moi axiña o rei Afonso II da conta do feito ó emperador Carlomagno e, de contado, a nova esparéxese por Europa enteira.

O CAMIÑO DAS ESTRELAS

A esa primitiva igrexa, transformada despois ó longo dos séculos na que hoxe é a fermosísima catedral compostelá, veñen dende entón peregrinos de

detoda Europa. A cidade de Santiago, xurdida en torno do sarteiro do Apóstolo, erixiuse como foco de atracción para toda a cristiandade, como punto de converxencia, como lugar senlleiro de peregrinaxe.

O descubrimento do sarteiro do apóstolo provocou unha auténtica enchente de persoas provenientes de tódolos recantos de Europa. A Compostela peregrinan reis e bispos, penitentes e doentes feirantes e trobeiros, pecadores e santos, artistas e pícaros,...

Esta multisecular peregrinaxe que chegaba, e chega, dende os recunchos máis afastados, foi orixinando e producindo sobre a xeografía europea unha tupida rede de camiños que conflúen en Compostela. É por iso polo que se fala de moitos camiños de Santiago: O "Camiño do Norte", o "Camiño do Mar", o "Camiño Inglés", o "Camiño Portugués", o "Camiño da Ruta da Prata", o "Camiño do Sueste".

Pero hai un que foi o máis seguido e frecuentado de todos os outros xuntos, é o que nos describe minuciosamente o Libro V do "Codex Calistinus" do século XII, é o "Camiño de Santiago" por antonomasia, chámasele tamén "Camiño das Estrelas" porque o seu trazado axústase co que segue no firmamento a Vía Láctea.

Ó longo e ó ancho de toda Europa son varias as rutas que levan ós peregrinos cara a Santiago, pero case todas elas quedan reducidas a dúas para entrar en España. Asemade, estas dúas unificanse en Puente la Reina, para seguir dende alí un único camiño ata Compostela, tense dito que "é a rúa peonil máis grande do mundo". Este Camiño xerou unha extraordinaria vitalidade espiritual, cultural e económica; moldeou a xeografía, produciu literatura, música, arte e historia. Fixo nacer cidades e vilas, erguéronse hospitais, alberguarias e pousadas. Xurdiron vías comerciais, mercados e feiras; construíronse camiños e levantáronse pontes; erixíronse igrexas e catedrais,...

Cidades como Burgos, León ou Astorga; pobos de sona como Roncesvalles, Estella, Nájera, Frómista, Sahún, Cebreiro, Triacastela, Portomarín ou Arzúa son palpable e manifesto testemuño do seu devir no tempo e na historia.

O Camiño de Santiago é crisol de culturas, transmisor de correntes e ideas, encontro de pobos e linguas, eixo vertebrador da identidade, a conciencia e a personalidade de Europa. O Camiño de Santiago foi e segue a ser a raíz, a orixe, o fundamento e o alicerce de Europa. Xa o dixo Goethe: "Europa fíxose peregrinando a Compostela".

Por iso, pódese afirmar tamén, con criterio lóxico e sen medo a pecar de esaxeración, que o turismo como tal inventouse en Galicia. ¿Non foi acaso Compostela a primeira e principal terra de peregrinacións dende datas moi remotas? ¿Non naceu a primeira estrutura turística no Camiño de Santiago, que se foi enchendo de hospedaxes, pousadas, mosteiros, hospitais e todo o que fora preciso

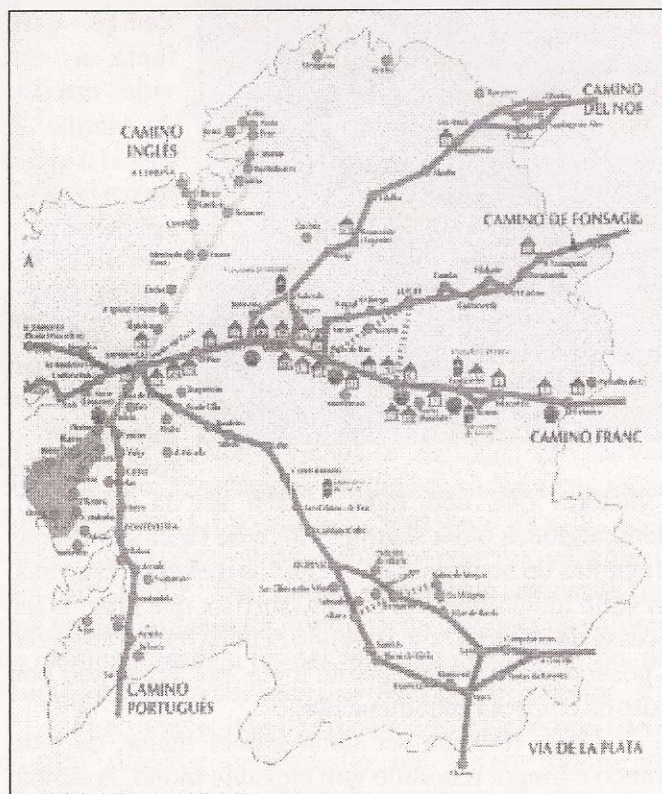
para atender a esa multitude de viaxeiros peregrinos?. E, indo aínda un chisco máis lonxe, ¿Non é o Codex Calistinus a primeira guía turística, o primeiro guieiro informativo, que se coñece?

XACOBEO-2004

Estamos xa ás portas dun novo Xacobeo, o do vindeiro ano 2004. Estamos, pois, nunhas datas que nos convida a todos a camiñar, a facer o camiño; un camiño que nos leva a Compostela, capital dunha Galicia moderna e renovada.

Atopámonos nos comezos dun novo milenio. Os peregrinos dos tempos pasados foron quen de crear, ó abeiro do sarteiro do Apóstolo, o embrión da Europa moderna. Oxalá que os peregrinos do terceiro milenio sexamos tamén capaces de fraguar e forzar a nova Europa ós pés do Apóstolo. Será o sinal de que ternos atopado o camiño, de que ternos descuberto a ruta estrelada que alumea a noite da historia.

O Camiño de Santiago é unha grandiosa e monumental obra perenne que fala por si mesma.

Fraguada co sangue, a suor e as pegadas de tantos pés cansos e poeirentos, de tantas mans implorando perdón e clemencia, de tantos ollos voltos cara ó ceo, é para todos nós unha invitación permanente e teimuda a que sigamos na terra a ruta das estrelas. É a única ruta que nos pode levar á felicidade.

Por iso pódese dicir con razón que para chegar a Santiago non fai falla preguntar o camiño, abonda con levantar os ollos. O Camiño de Santiago está escrito no ceo